

Zabalené mesto



DEIDI VON SCHAEUWEN

Kurátorka: Michèle Champenois

TRVANIE: 22. november 2019 – 26. január 2020

KHB
Kunsthalle
Bratislava

OTVORENÉ
Pon: 12:00 – 19:00 hod.
Uto: zatvorené
Str: 13:00 – 20:00 hod.
Štv – Ned: 12:00 – 19:00 hod.

Vstup voľný

Kunsthalle Bratislava
Nám. SNP 12, 811 06 Bratislava
Slovenská republika

www.kunsthallebratislava.sk

Poverená riaditeľka KHB: Nina Vrbánová

Edičné aktivity: Erik Vilim

Grafický dizajn: Eva Šimovičová

Produkcja a inštalácia: Magdaléna Fábryová, Marcel Mališ

Vzdelávacie programy: Daniela Čarná, Lucia Kotvanová

Sprievodné programy: Darina Ondrušová

Médiá / PR: Zuzana Böhmerová

Administrácia: Jana Babušiaková

S finančnou podporou



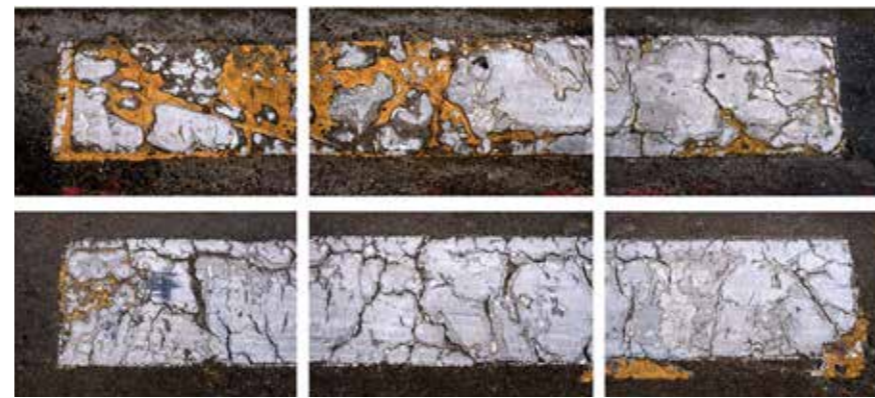
Partner osvetlenia fasády



Partneri výstavy



Mediálni partneri



DEIDI VON SCHAEUWEN (*1941) študovala maľbu a grafický dizajn na Hochschule für Bildende Künste v Berlíne. Pracuje ako fotografka a filmárka. Vo svojom diele skúma a zachytáva efemérnosť. Jej dielo je svedectvom o našich mestských civilizáciách predurčených k zániku a o mimovoľnej teatrálnosti každodenných predmetov. Jej fotografie a videá boli od roku 1974 vystavované v mnohých múzeách a galériách a v mnohých krajinách (Musée National d'Art Moderne, Paris, 1974; Marian Goodman, New York, 1975; Centre Georges Pompidou, Paris, 1977; Fondation Miro, Barcelona, 1982; Printemps de la Photo, Cahors, 1994; Biennale d'Art Contemporain, Lyon, 2001; Chaumont sur Loire, 2009; Golden Pass train, 2010; Evergreen University, Olympia, 2014; Rubin Museum, New York, 2016, 2017 atď.). Natočila niekoľko filmov a videí, napr. Man Ray v roku 1984 (v koprodukcii s Centre George Pompidou v Paríži) či niekoľko videí pre múzeum Vitra Design. Publikovala viacero kníh o cestovaní, architektúre, interiérovom dizajne a záhradách (*Walls*, 1977; *Scaffoldings*, 1992; *Fantasy Worlds*, 1999; *Interiors of India*, 2000; *Gardens of France*, 2001; *Inside Africa*, 2003 atď.). Jej fotografie boli publikované v mnohých časopisoch, napríklad *The World of Interiors*, *Elle Decoration*, *Vogue*, *AD* atď. Žije v Paríži a cestuje po celom svete.

MICHÈLE CHAMPENOIS (*1947) je francúzska novinárka a kritička architektúry a dizajnu. V rokoch 1968 až 2008 pracovala pre magazín *Le Monde*. Je autorkou mnohých článkov o medzinárodných architektoch ako Norman Foster, Richard Rogers, Renzo Piano, Tadao Ando and Dominique Perrault. V rokoch 2004 až 2009 bola ako zastupujúca šéfredaktorka pre kultúrnu sekciu súčasťou *Le Monde* 2. V roku 1987 prispievala taktiež do magazínu *Architecture d'Aujourd'hui*, a to predovšetkým článkom o indickom meste Čandigarh (v spolupráci s umelkyňou Deide von Schaeuwen). V roku 2007 obdržala Medailu kritiky architektúry od Akadémie architektúry v Paríži. Od 2009 do 2018 bola členkou školskej rady na Ecole nationale supérieure d'architecture v Paríži. V súčasnosti je zodpovedná za rozhlasové vysielanie o architektúre na Frequence Protestante. Publikovala mnoho kníh o dizajnéroch, napríklad o Andréee Putmanovi (*Skira-Flammarion*, 2010), Marcovi Heldovi (*Norma*, 2014), Olivierovi Gagnèrem (*Norma*, 2015), GLP-DPA (*Norma*, 2016) a Marcovi Held-Skopeľosovi (*Norma*, 2019).

DEIDI VON SCHAEUWEN: Chodníky v Paríži, 2012, séria fotografií, variabilné rozmery, foto: archív autorky

„Hľadá významy v nepovšimnutých výjavoch mestskej scénografie, v životnom prostredí okrajových spoločenských vrstiev, v ucelených sériách hľadajúcich prítťaživosť improvizovaných riešení.“

Umelkyňa pracuje pre vydavateľstvo Taschen a príprava publikácií ako *Fantasy Worlds* (1999), *Interiors of India* (2000) či dva diely *Inside of Africa* (2003) jej umožňujú cestovať po svete a rozširovať svoje fotografické série. V jej tvorbe sa objavujú nové nájdené objekty: séria áut z Egypta prikrýtych plachtami, motorky v Indii a v ďalších krajinách, bicykle, detské hračky, zabalené rybárske siete na pobreží Madrasu (Bengálsko), japonské a indické stromy, sochy od Berlína až po Bombaj či Kolumbiu alebo zliabky parížskych kanálov.

Na sériu chatrčí poskladaných z farebných plechov na okraji africkej púšte sa nepozera okom etnológa, tobôž nie okom ironického „voyeuera“. Nevníma ich ako ukradnuté, ale ako nájdené predmety. Je to skôr obraz rustikálneho života, svedectvo umenia prežiť bez akýchkoľvek prostriedkov, čo dodáva týmto fotografiám citlivý až tragický rozmer. Predstavujú poctu ľuďom odsúdeným na holé prežitie a ich schopnosti vynájsť sa.

Deidi von Schaeuwen je neustále v strehu, pripravená zachytiť to, čo aj vo svete neživých vecí podlieha zmenám. Hľadá významy v nepovšimnutých výjavoch mestskej scénografie, v životnom prostredí okrajových spoločenských vrstiev, v ucelených sériách hľadajúcich prítťaživosť improvizovaných riešení.

Jej ďalšou vášňou sú pomaľované domy obyvateľov Afriky a Indie – téma, ktorej sa bude venovať vo svojej ďalšej knihe. Tento záujem ju privedol aj k založeniu asociácie *Ženy z Hazaribágu [Femmes du Hazaribagh]*, ktorej poslaním je pomáhať vidiečanom v regióne Džhárkhand na severovýchode Indie, kam sa často vracia a kde ešte pretrvávajúca tradícia maľovania domov. Jej umelecká tvorba sa týmto spôsobom prelína s aktivizmom a záchranou kultúrnej pamäti.

Preklad: Peter Žiak

DEIDI VON SCHAEUWEN: Zabalené mesto, 2019, fotografické koláže, variabilné rozmery, foto: archív autorky

DEIDI VON SCHAEUWEN: Zabalené mesto, 2019, fotografické koláže, variabilné rozmery, foto: archív autorky



Zabalené mesto

kurátorka: Michèle Champenois

Umelkyňa Deidi von Schaewen skúma urbánny priestor, kde pozorne hľadá fragmenty, rozpadnuté steny, vyblednuté nátery či pozakryvané pamiatky. Objavuje a zachytáva mohutné lešenia či obrovské plachty, ktoré vytvárajú akési efémérne skulptúry a vyvolávajú dojem znásobených rovín reality.

Ruiny fotografuje podobným spôsobom, ako ich maľovali umelci v 18. storočí. Touto cestou sa približuje výtvarnému umeniu: aj fotografia totiž dokáže zachytiť neobyčajné veci a nachádzať v realite niečo nápadné – to, čo vzbudzuje našu predstavivosť, alebo narúša každodenné kulisy našich mestských životov.

Výštudovala maľbu na Vysokej škole výtvarných umení (Hochschule für Bildende Künste) v Berlíne, kde sa v roku 1941 aj narodila. Napokon ju však uchváti fotografia. Na jednej zo svojich prvých snímok zachytáva reklamu na stene budovy. Jedného dňa si všimne, že túto starú stenu zakrýva lešenie. Vtedy sa zrodí aj jej vášň „zachraňovať“ múry budov. Zaujíma ju si, že ich bude fotografovať a púšťa sa do vytvárania série. Ešte nevie, čo v nej raz objaví, ani koľko času ju to bude stáť. Možno si v tom období spomenie aj na to, ako sa v detstve prechádzala s mamou po zruinovaných berlínskych uliciach, ktoré odhaľovali to, čo nemusel nikto vidieť, nebyť konfliktu: intimitu obnaženú vojnou a ničenie.

Keď má 24 rokov, opúšťa Berlín a odchádza do Barcelony. V 60. rokoch je toto mesto ohniskom kozmopolitného života. Spoznáva umeleckú skupinu z Cadaqués, Salvadora Dalího, Duchampa a Mana Raya. Po boku Petra Hardena sa spolupodieľa na príprave svetovej výstavy *Expo 67* v Montreale. Jedného dňa (niekedy v roku 1965) ju uchváti pohľad na veľký obchodný dom



DEIDI VON SCHAEWEN a HERB LUBALIB: Konštrukcie barikád (pre Georga Jensena na Madison Avenue v New Yorku), 1972. inštalácia, foto: archiv autorky



DEIDI VON SCHAEWEN: Čierne slnko (divadelná hra Antonina Artauda v La Mama v New Yorku, v réžii Roberta Cordiera), 1971, javisková scéna, lešenia a projekcie, foto: archiv autorky

„Deidi von Schawen preferuje zážitok šoku, subjektívny vklad a to, čo by Alois Riegl nazval ‚vôľa k umeniu‘.“

El Corte Inglés na Katalánskom námestí v Barcelone, ktorý úplne zmizne pod obalom monumentálnej plachty. Tento estetický šok stojí pri zrode druhej série fotografií: po múroch nasledujú lešenárske plachty.

Budovy zabalené do plátenných kúl či železného brnenia pôsobia ako ready-mady a priťahujú jej umelecký pohľad. Predstavujú to, čo básnik André Breton nazval „monumenty zahaleného sveta“ [„monuments du monde à l'irrévélé“], teda budovy, ktoré sa dočasne zakrývajú pred našim pohľadom. Zahaľujú sa do ťažkého obalu lešení, na ktorom sa vlnia mihotavé farebné sieťoviny. Vábia pohľad okoloidúceho, vyvolávajú dojem ilúzie a podnecujú predstavivosť.

Dominique Baqué, historička umenia a odborníčka na fotografiu, v predslove ku knihe *Lešenia [Échafaudages]*, (1992), kde sa venuje autorkinej tvorbe, zdôrazňuje význam náhody u surrealistov. Poukazuje na obľubu v jednoduchých materiáloch a neformných tvaroch v opozícii ku „krásnej forme“ architektúry, čoho dôsledkom je „efekt šoku, znepokojenia, podivnosti“. Pripomína tiež, že „Breton nabádal výtvarníkov, aby sa neobmedzovali na konvencie svojho remesla a nechali sa inšpirovať vetrom ulíc“. On sám sa nechával (veriac v „objektívnu náhodu“) unášať bludiskom Paríža. Dominique Baqué píše, že „to, o čo v prípade urbánneho blúdenia a hľadania nájdených objektov predovšetkým ide, je uvedomenie si, že svet je sieťou znakov, šifier a signálov podnecujúcich nachádzanie neobvyklých významov a súvislostí“.

Dominique Baqué cituje z rozhovoru medzi maliarom Pierrom Alechinským a Andréom Bretonom, v ktorom hovoria o nápade fotografovať pozakryvané parížske budovy, čo Deidi von Schaewen sama začne realizovať o dvadsať

rokov neskôr. V tejto súvislosti možno pripomenúť umelcov ako Bernd a Hilla Becher, ktorí vytvárali série fotografií opustených tovární. Podľa Dominique Baquéovej však v ich prípade išlo skôr o „odosobnený postoj so zámerom vytvoriť verné dokumenty bez akýchkoľvek estetických ambícií“. „V prípade Deidi von Schawen sa stretávame s niečím úplne iným“ uvádza kunsthistorička. „V protiklade k neutralite takýchto fotografií, ona preferuje zážitok šoku, subjektívny vklad a to, čo by Alois Riegl nazval ‚vôľa k umeniu‘. Jej snímky obsahujú aj istý lyrizmus, barokovosť, humor, výsmech a v konečnom dôsledku istú dramatinizovanú estetizáciu“.

Ak by sme sa mali vrátiť k životnej dráhe Deidi von Schawen, môžeme si všimnúť istú komplementárnosť v jej záujmoch a aktivitách: živá architektúra a grafický dizajn, film a reportáže z celého sveta, záľuba v pomaľovaných domoch v Afrike, Indii či Ázii, nálezy z čarovného sveta insitných domácich majstrov, ktorí vytvárajú z nájdených objektov poetický svet okolo svojich sídiel.

Od doby jej pobytu v Barcelone ju v rámci architektúry zaujímajú najmä prvé čudesné konštrukcie Ricarda Bofilla. V nasledujúcich rokoch, ktoré trávi v New Yorku a kedy spolupracuje aj s geniálnym grafikom Herbow Lubalinom, rozširuje svoje systematické série z európskeho obdobia.

Zbierka plachtovín ju inšpiruje v roku 1970 (v spolupráci s Herbow Lubalinom) k vytvoreniu diela *Konštrukcia barikád [Construction Barricade]*, (1972), pred newyorským obchodným domom Georg Jensen na Madison Avenue. Táto inštalácia veľkých nápisov zahalených dočasnym rúskom reflektuje motív túžby reklám vryť sa do pamäti ľudí. Je taktiež autorkou divadelných kúl pre predstavenie *Čierne slnko* (podľa predlohy Antonina Artauda) režírované Robertom Cordierom pre La MaMa v New Yorku (1971). Autorka vytvorila kulisy prostredníctvom projekcií premietaných na lešenárske plachty.

V roku 1974 prichádza do Francúzska pri príležitosti prezentácie filmu Roberta Cordiera, *Injun Fender*, na festivale v Toulone. Do produkcie filmu sa zapája v úlohe kameramanky. Následne odchádza žiť do Paríža, kam sa stále vracia po svojich potulkách svetom. Autorka sa v tejto dobe etabluje najmä ako fotografka architektúry. V období od čias fotografovania prvých španielskych projektov Ricarda Bofilla až po záujem o prácu Jeana Nouvela a Andrée Putmanovej, ktorých tvorbu sleduje ako dizajnérka, má možnosť byť svedkom okázalých stavebných projektov prvého prezidentského obdobia François Mitteranda.



Jej fotografie stien vystavuje Národné múzeum moderného umenia (Musée national d'Art Moderne) v roku 1974 pod vedením Jean-Huberta Martina. Pri príležitosti vydania jej knihy *Walls* v roku 1977 Centre Pompidou otvára výstavu veľkorozmerných čiernobielych tlačí spolu s mapou Paríža, kde sú zaznačené všetky vystavené steny. V tom istom momente, v jednej z úzkych uličiek v okolí Beaubourg, objavuje trochu odlišný svet nachádzajúci sa doslova na úrovni podlahy – rodí sa nápad pre sériu *Chodníky sveta*.

Deidi von Schawen je dobre oboznámená s dielami surrealistov (v roku 1984 natočí film o Manovi Rayovi) a vedie si akúsi vizuálnu kroniku mestského prostredia. Všimá si najmä elementy prchavosti, koláže či neočakávané výjavy. Na prikrytých budovách ju zaujímajú obrysy a detaily: každodenné murárske rekonštrukcie sa z jej uhľa pohľadu menia na veľkolepú hru farieb, optických ilúzií pohybu tkanivových štruktúr a trblietavých odrazov svetla. Vnímaná skutočnosť nie je plošná – zmnožuje sa do viacerých rovín.

Séria *Chodníkov* predstavuje orientáciu smerom „nadol“. Rozpučené plechovky na zemi pripomínajú lisované objekty Césara Baldacciniho, „zabalené“ budovy zas Christove diela, ibaže bez umelcovho zásahu. Skutočným predmetom autorkinho záujmu je Art Brut (surové umenie), ktoré vskutku objavuje na rohu ulice – od Bombaja po Káhiru, od Južnej Afriky po Čínu a najmä v Indii, kam často cestuje.

DEIDI VON SCHAEWEN: Zabalené mesto, 2019, fotografická koláž, variabilné rozmery, foto: archiv autorky